
Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:15

Diakons möjlighet att förrätta begravningsgudstjänst

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2013:98 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda möjligheten för diakon att förrätta begravningsgudstjänst. Utskottet pekar på att kyrkomötet vid flera tillfällen de senaste åren avslagit motioner med likartade förslag. Utskottet framhåller att diakonen har ett karitativt uppdrag och att det inte bör ske någon utveckling i riktning mot ett liturgiskt diakonat. Därför föreslås att kyrkomötet kvarstår vid sina tidigare ställningstaganden och avslår motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:98.

Motionens förslag

Motion 2013:98 av Sigvard Olsson, Diakons möjlighet att förrätta begravningsgudstjänst

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten för diakon att förrätta begravningsgudstjänst.

Bakgrund

När kyrkoordningen beslutades av 1999 års kyrkomöte var ett av de förhållanden som förändrades, att diakonatet efter mångåriga diskussioner för första gången blev kyrkorättsligt reglerat som ett av uppdragen inom kyrkans vigningstjänst. En av de frågor som hade funnits med i tidigare diskussioner och som också fanns med när 1999 år kyrkomöte fattade sitt beslut var om diakoner skulle ha några särskilda liturgiska uppgifter. I Andra kyrkolagsutskottets betänkande 1999:1 *Kyrkoordning för Svenska kyrkan*, vilket låg till grund för kyrkomötets beslut, konstaterades att det fanns en mycket stark uppslutning kring ett karitativt präglat diakonat. Utskottet framhöll att det i kyrkoordningens texter saknas varje antydning om ett diakonat med särskilda liturgiska uppgifter. Det finns inga specifika liturgiska uppgifter som en diakon måste utföra.

Efter kyrkoordningens tillkomst har vid flera kyrkomöten väckts motioner om att ge diakoner möjlighet att leda begravningsgudstjänster men även vigselgudstjänster. Dessa motioner har alla avslagits.

Vid 2003 års kyrkomöte behandlade Tillsyns- och uppdragsutskottet en motion 2003:12 med förslag att ge diakoner rätt att leda begravnings- och dopgudstjänster. I betänkandet TU 2003:2 *Diakoners rätt att utföra vissa förrättningar* anförde utskottet följande:

Av bakgrundstexten framgår att Kyrkomötet när kyrkoordningen beslutades slog fast att diakonatet i Svenska kyrkan har en socialt karitativ inriktning. Det saknas enligt utskottets mening skäl att göra en omprövning av detta ställningstagande. Utskottet ansluter sig till det som Läronämnden anför om att de gudstjänster som de kyrkliga handlingarna utgör är knutna till det särskilda förkunnelseansvar, som i Svenska kyrkan av tradition vilar på prästerna. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

I Gudstjänstutskottets betänkande 2008:3 *Diakoners rätt att leda vigsel- och begravningsgudstjänst* behandlades två motioner 2008:28 och 82 med förslag om diakoners rätt eller möjlighet att leda bl.a. begravningsgudstjänster. Vi detta tillfälle uppfattade Gudstjänstutskottet att en motivering för motionärernas förslag var att säkra behovet av diakoner i församlingarna. När det gällde behovet av diakoner delade utskottet motionärernas bedömning. Man menade samtidigt, att den väg på vilken man bäst försvarar behovet av diakoner knappast är att dessa går in i de uppgifter som idag ligger på prästerna.

Vid 2009 års kyrkomöte återkom frågor om diakonerna och begravningsgudstjänsten i två motioner 2009:4 och 64. I den ena motionen återkom förslag om att diakoner skulle ges rätt att leda begravningsgudstjänster. I den andra motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda och lämna förslag till anvisningar om hur diakoner kan medverka vid begravnings- och vigselgudstjänster. Även dessa motioner bereddes av Gudstjänstutskottet. I betänkandet G 2009:3 *Diakoners medverkan vid vigsel- och begravningsgudstjänster* framförde utskottet att det inte behövs några ytterligare anvisningar för diakoners medverkan i begravningsgudstjänster.

Sådan medverkan förekommer redan på många håll. Formen för och omfattningen av diakonens ansvar i en sådan gudstjänst måste med nödvändighet relatera till den specifika situationen och lösas pastoralt inom församlingen och arbetslaget.

Utskottet pekade också på att en begravningsgudstjänst inte är en enskild arbetsinsats, utan ett tillfälle som är en del i en längre process. ”Det finns alltid ett före och ett efter. I många faser under processens gång är diakonen den mest självklara länken till församlingen.”

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:98.

Det framgår av bakgrundsteckningen att den i motion 2013:98 aktualiserade frågan om möjlighet för diakoner att leda begravningsgudstjänster har behandlats av kyrkomötet vid flera tillfällen. Kyrkomötet har i samtliga fall avslagit förslag motsvarande dem i årets motion. Vi ser ingen anledning att nu föreslå något annat ställningstagande än tidigare från kyrkomötets sida. Motiven för detta är inte nya utan sammanfaller med det som tidigare har framförts. Det innebär i huvudsak följande.

Uppdraget som diakon har i vår kyrka en karitativ inriktning. Det betyder att diakonen ska vara ”ett barmhärtighetens tecken i både församlingen och samhället. Diakonen har ett ansvar att göra kärlekens gärningar, särskilt mot utsatta människor.” (Inledningen till kyrkoordningens sjunde avdelning.)

Uppdragen inom kyrkans vinningstjänst har vart och ett sin specifika karaktär och särskilda uppgifter. Det hör till prästens uppdrag att leda församlingens guds-

tjänster. Det är viktigt att slå vakt om diakonatets karitativa karaktär och inte tillföra uppgifter som pekar i riktning mot ett liturgiskt diakonat.

I motionen pekas på att det utifrån diakonens särskilda uppdrag kan ha funnits särskilda relationer mellan församlingens diakon och en avliden församlingsbo. Vi vill i det sammanhanget lyfta fram det som Gudstjänstutskottet framförde vid 2009 års kyrkomöte om möjligheten för diakonen att medverka i begravningsgudstjänsten. I sådana situationer som tas upp i motionen är det naturligt att diakonen utifrån sitt särskilda uppdrag också har uppgifter i begravningsgudstjänsten.

I motionen pekas också på att det har skett förändringar i såväl begravningslagen som begravningsleden under senare år. En sådan ändring är att den längsta tillåtna tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering har förkortats från två månader till en månad. Om detta i något fall skulle medföra svårigheter för församlingens präster att hinna med begravningsgudstjänster inom föreskriven tid måste detta kunna ordnas på annat sätt än genom att ändra diakonatets karaktär. Dessutom är det möjligt att om det finns särskilda skäl efter beslut av Skatteverket få anstånd med kremering eller gravsättning.

Vi menar alltså att det som redovisats i bakgrundsteckningen och det som vi här har anfört leder till slutsatsen att diakoner inte ska ha uppdraget att leda begravningsgudstjänster. Därmed finns inte anledning att ge kyrkostyrelsen något utredningsuppdrag och motion 2013:98 bör därför avslås.

Uppsala den 25 september 2013

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Ronny Hansson, Roine Olsson, Staffan Holmgren, Suzanne Fredborg, Ingrid Borgström, Lars-Ivar Ericson, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sture Köhler, Jons Ingemar Larsson, Christina Blomqvist, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Niklas Grahn, Lars Haraldsson, Rune Wallmyr, Lars Edstav, Torbjörn Lindahl och Bertil Murray.

Biskoparna Tuulikki Koivunen Bylund och Esbjörn Hagberg har deltagit i utskottets överläggningar.